

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

ТРАНСПОРТЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право»
освітнього ступеня «магістр»
ОПП «Адміністративна та цивільна юстиція»

*Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри публічного
та приватного права
Протокол № 4 від 21 березня 2024 року*

Чернігів 2024

ТРАНСПРОТНЕ ПРАВО. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» освітнього ступеня «магістр» ОПІ «Адміністративна та цивільна юстиція» / Укл.: Кочина О. С. Чернівці: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2024. 55 с.

Укладач: КОЧИНА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, завідувачка кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: ШПОМЕР АЛЛА ІВАНІВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАНСПОРТНЕ ПРАВО».....	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Транспортне право»	6
1.2. Структура навчальної дисципліни	10
1.3. Методи поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Транспортне право»	11
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	13
Семінарське заняття 1. Загальна характеристика транспортного права. Транспортні правовідносини.....	13
Семінарське заняття 2. Організаційно-правові засади діяльності транспортного в Україні.....	17
Семінарське заняття 3. Договори у сфері транспорту.....	23
Семінарське заняття 4. Правові основи автотранспортного права.....	29
Семінарське заняття 5. Правове регулювання діяльності залізничного транспортного.....	35
Семінарське заняття 6. Основи повітряного права.....	40
Семінарське заняття 7. Правова регламентація діяльності водного транспортного.....	46
ДОДАТКИ.....	53

ПЕРЕДМОВА

Розвиток транспорту зумовив активізацію національної транспортної політики, чому сприяє унікальне географічне розташування України, що має забезпечити органічне приєднання її до світового співтовариства, передусім, завдяки просуванню на зовнішніх ринках послуг національного транспорту. У зв'язку з цим має місце стійка тенденція до збільшення обсягів міжнародної торгівлі та визначення найоптимальніших вантажопотоків із найменшими витратами. Транспортне право України є міжгалузевим комплексом, який складається з норм різних галузей права. Підставою для їх об'єднання є матеріальна відокремленість транспортної діяльності, регулювати яку і покликане транспортне право.

Предметом вивчення дисципліни «Транспортне право» є вивчення системи транспортного права України, транспортно-правових норм, організаційно-правових основ діяльності транспорту в Україні, правове регулювання в різних видах транспорту: автомобільному, залізничному, річковому, морському, повітряному, трубопровідному.

Мета навчальної дисципліни «Транспортне право» полягає у вивченні системи транспортного права України; особливостей правового регулювання та взаємодії різних видів транспорту, що дасть можливість студентам отримати більш ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички застосування норм транспортного права; підвищенні рівня правової культури і правосвідомості у студентів й неухильне дотримання студентами вимог закону та кваліфікованого його застосування; здобуванні вмінь і навичок з використання транспортного законодавства в практичній роботі.

Семінарські заняття проводяться з основних тем розглянутих на лекційних заняттях.

Самостійна та індивідуальна робота планується як форма навчання, що має на меті розширення та дослідження питань винесених на розгляд на лекційних заняттях, а також опрацювання питань, які не були висвітлені на лекційних та семінарських заняттях.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають:

1) загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

2) фахові компетентності:

СК 5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК 9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенту належить оволодіти відповідною сукупністю знань, вмінь та навичок, зокрема:

студент повинен засвоїти знання про будову, стан, функціонування транспортної системи України і суб'єктів транспортних правовідносин, правові засади діяльності окремих галузей транспорту (залізничного, автомобільного, повітряного, морського та річкового, трубопровідного) та особливості господарювання транспортних підприємств;

студент повинен набути навичок використання чинного законодавства, покликаного врегульовувати транспортні правовідносини, для розширення свого правового кругозору, підвищення рівня правосвідомості і правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування

Дане навчально-методичне видання підготовлено з метою надання можливості студентам ґрунтовно та послідовно готуватися до семінарських занять з навчальної дисципліни «Транспортне право», користуючись тим списком літератури та нормативно-правових актів, який рекомендований до кожної теми семінарського заняття. На основі аналізу рекомендованих джерел студенти повинні навчитися формулювати і обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного (прикладного) характеру.

Підготовка до семінарського заняття згідно плану, аналіз питань для самостійного вивчення, написання есе та рефератів по темі, перевірка знань, надаючи відповіді на контрольні питання, а також вирішення практичних задач надасть можливість викладачу визначити рівень засвоєння матеріалу студентами.

У методичних вказівках запропоновано також і критерії оцінювання студентів, складенні відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» та з урахуванням обсягу годин і структури навчальної дисципліни.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАНСПОРТНЕ ПРАВО»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Транспортне право»

Змістовий модуль 1. Загальні положення транспортного права

Тема 1. Загальна характеристика транспортного права. Транспортні правовідносини

Історичний розвиток і становлення транспортного права. Транспортне право України як окрема галузь права та його специфічні ознаки. Предмет правового регулювання транспортного права. Метод правового регулювання транспортного права. Методологія науки транспортного права. Система транспортного права та його правові інститути. Функції та принципи транспортного права, їх визначення та класифікація. Джерела транспортного права, їх система та класифікація.

Поняття транспортних правовідносин. Ознаки транспортних правовідносин. Класифікація транспортних правовідносин. Види транспортних послуг. Суб'єкт, об'єкт та зміст транспортних правовідносин.

Тема 2. Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні

Законодавче визначення ролі і значення транспорту як важливої галузі суспільного виробництва. Поняття та структура транспортної системи України. Співвідношення понять «транспортна система» та «система транспорту». Взаємодія в транспортних системах. Транспортні вузли. Система перевезень та її види.

Мета і завдання державного управління в галузі транспорту. Основні функції державного управління на транспорті. Органи, що здійснюють управління транспортом, їхня структура і повноваження. Державні органи управління транспортним комплексом. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в управлінні місцевим пасажирським транспортом. Форми і методи управління транспортом.

Ліцензування на транспорті. Технічне та інші види регулювання транспортної діяльності. Особливості реформування системи технічного регулювання з переходом від обов'язкової сертифікації (Укр СЕПРО) до європейської системи оцінки відповідності. 3. Основи господарської діяльності підприємств транспорту.

Тема 3. Договори у сфері транспорту

Поняття, значення та функції транспортного договору. Договір перевезення вантажу. Правова природа договору перевезення вантажу. Організаційні передумови укладення договору перевезення вантажу, його зміст. Сторони в договорі перевезення вантажу, його зміст. Довгострокові договори з організації перевезень Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки пасажирів за договором перевезення. Договір чартеру (фрахтування).

Допоміжні транспортні договори. Договір транспортного експедирування: поняття, предмет, зміст, відповідальність сторін.

Відповідальність за порушення транспортних договорів.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання наземного та повітряного транспорту

Тема 4. Правові основи автотранспортного права

Історична довідка розвитку автомобільного транспорту. Види автомобільних транспортних засобів. Склад автомобільного транспорту. Автомобільні дороги. Види автомобільних доріг. Правовий статус учасників дорожнього руху. Особи, яким надається право на управління автотранспортними засобами.

Роль Верховної Ради, Кабінету Міністрів України і Мінінфраструктури в управлінні автомобільним транспортом. Правовий статус Державної служби України з безпеки на транспорті. Правовий статус Державного агентства автомобільних доріг України. Правовий статус Управління безпеки дорожнього руху. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в управлінні місцевим пасажирським автомобільним транспортом. Правовий статус автотранспортного підприємства.

Правові основи діяльності автомобільного транспорту. Організація перевезень пасажирів, багажу та пошти на автомобільному транспорті. Особливості договору про перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Документи на перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування. Правовий статус пасажирів при перевезенні автомобільним транспортом. Відповідальність перевізників за законодавством інституту автомобільного транспорту. Відповідальність перевізників за договором перевезення пасажирів на автомобільному транспорті.

Організація перевезення вантажів автомобільним транспортом. Особливості договору про перевезення вантажу автомобільним транспортом

Тема 5. Правове регулювання діяльності залізничного транспорту

Історична довідка розвитку залізничного транспорту. Система залізничного транспорту. Склад залізничного транспорту. Види перевезень. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері управління залізничним транспортом. Укрзалізниця як орган управління залізничним транспортом загального користування. Дирекція залізничних перевезень як відособлений підрозділ залізниці. Правові основи діяльності залізничного транспорту. Основи організації перевезень на залізничному транспорті.

Перевізні документи. Юридичне значення накладної як основного перевізного документа. Сторони договору перевезення вантажу залізничним транспортом. Перевезення вантажу у прямому змішаному сполученні за участю залізниць та інших видів транспорту. Відповідальність залізниці за договором перевезення вантажу. Відповідальність вантажовідправників і вантажоотримувачів за договором перевезення вантажу. Особливості договору

перевезення пасажирів залізничним транспортом. Складова вартості проїзного документа. Види проїзних документів. Правовий статус пасажирів при перевезенні залізницею. Відповідальність залізниці за договором перевезення пасажирів.

Участь залізничного транспорту в міжнародному співробітництві.

Тема 6. Основи повітряного права

Історична довідка розвитку повітряного транспорту. Поняття та склад повітряного транспорту. Класифікація, реєстрація та виключення повітряних суден з реєстру. Класифікація, використання та структура повітряного простору України.

Роль Верховної Ради, Кабінету Міністрів України і Мінінфраструктури в управлінні повітряним транспортом. Правовий статус Державіаслужби України. Правовий статус авіаційного персоналу. Екіпаж повітряного судна.

Правові основи діяльності повітряного транспорту. Особливості договору перевезення вантажів повітряним транспортом. Повітряні перевезення. Перевізні документи. Перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні за участю повітряного транспорту та інших видів транспорту. Відповідальність перевізника на повітряному транспорті. Відповідальність вантажовідправника за договором перевезення вантажів повітряним транспортом.

Особливості договору перевезення пасажирів повітряним транспортом. Перевізні документи. Квиток. Багажна квитанція. Ручна поклажа. Відмова авіаперевізника в перевезенні пасажирів. Правовий статус пасажирів при перевезенні повітряним транспортом. Відповідальність авіаперевізника за договором перевезення пасажирів повітряним транспортом. Відповідальність пасажирів за договором перевезення пасажирів повітряним транспортом.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання водного та трубопровідного транспорту

Тема 7. Правова регламентація діяльності водного транспорту

Історична довідка розвитку водного транспорту. Елементи водного транспорту. Підстави об'єднання елементів водного транспорту. Склад водного транспорту. Роль Верховної Ради, Кабінету Міністрів України і Мінінфраструктури в управлінні водним транспортом. Правовий статус Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті. Правовий статус адміністрації морських портів України.

Правові основи діяльності водного транспорту. Основні суб'єкти діяльності водних транспортних правовідносин. Державне регулювання діяльності, управління в морському порту. Господарська діяльність у морському порту. Морське (річкове) судно. Право плавання судна під прапором України. Правовий статус капітана судна.

Особливості договору перевезення вантажів річковим транспортом. Особливості договору перевезення пасажирів, багажу та пошти річковим транспортом. Види морських перевезень. Види договорів морських перевезень.

Договір фрахтування. Правове регулювання перевезення поромом. Договір буксирування: поняття, елементи, відповідальність. Міжнародно-правове співробітництво в галузі морських та річкових перевезень. Особливості договору морського перевезення вантажу. Особливості договору перевезення пасажирів морським транспортом. Договір морського круїзу.

Тема 8. Правове регулювання трубопровідного транспорту

Історична довідка розвитку трубопровідного транспорту. Поняття, структура системи та види трубопровідного транспорту. Основні принципи державної політики у сфері трубопровідного транспорту.

Магістральний трубопровід як технологічний комплекс єдиної системи трубопровідного транспорту. Промислові трубопроводи та їх значення в єдиній транспортній системі.

Повноваження суб'єктів управління трубопровідним транспортом. Правовий статус підприємств, установ та організацій на об'єктах трубопровідного транспорту. Правові засади діяльності трубопровідного транспорту. Відповідальність за порушення законодавства про трубопровідний транспорт.

Змістовий модуль 4. Юридична відповідальність у сфері транспорту

Тема 9. Правопорушення на транспорті та юридична відповідальність

Поняття та види правопорушень на транспорті. Склад транспортних правопорушень: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона та їх характеристика.

Об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона транспортних злочинів та їх характеристика.

Адміністративні проступки на транспорті та особливості адміністративної відповідальності за них. Родовий та видовий об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона адміністративних проступків та їх характеристика.

Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення транспортних зобов'язань. Відповідальність та невиконання плану перевезень. Перевізник, вантажовідправник та вантажоодержувач як сторони договору перевезень.

Спеціальні документи як письмова форма договору перевезення вантажів та пасажирів: накладна; товарно-транспортна накладна; коносамент; чартер; багажна квитанція і квиток.

Тема 10. Складання і розгляд актів, претензій, позовів

Комерційні акти: поняття, вимоги, підстави складання. Акти загальної форми: поняття, вимоги, підстави складання. Експертиза вантажу. Акт про технічний стан вагона (контейнера). Акт розкриття.

Досудове врегулювання спорів. Строки претензійної роботи і позовної давності за договором перевезення вантажу. Вимоги до претензії. Порядок розгляду претензії. Відповідь на претензію. Претензії про відшкодування збитків

за втрату, недостачу, псування і пошкодження вантажу, сплату штрафів за прострочення доставки вантажу, порожніх власних та орендованих вагонів. Розрахунок суми претензії.

Підвідомчість та підсудність транспортних спорів. Вимоги до позовної заяви. Ціна позову.

1.2. Структура навчальної дисципліни

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	С.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні положення транспортного права					
1.	Загальна характеристика транспортного права. Транспортні правовідносини	10	2	2	6
2.	Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні	10	2	2	6
3.	Договори у сфері транспорту	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 1		30	6	6	18
Змістовий модуль 2. Правове регулювання наземного та повітряного транспорту					
4.	Правові основи автотранспортного права	10	2	2	6
5.	Правове регулювання діяльності залізничного транспорту	10	2	2	6
6.	Основи повітряного права	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 2		30	6	6	18
Змістовий модуль 3. Правове регулювання водного та трубопровідного транспорту					
7.	Правова регламентація діяльності водного транспорту	16	2	2	12
8.	Правове регулювання трубопровідного транспорту	14	0	0	14
Разом за змістовим модулем 3		30	2	2	26
Змістовий модуль 4. Юридична відповідальність у сфері транспорту					
9.	Правопорушення на транспорті та юридична відповідальність	16	2	0	14
10.	Складання і розгляд актів, претензій, позовів	14	0	0	14
Разом за змістовим модулем 3		30	2	0	28
Усього годин за дисципліну		120	16	14	90

1.3. Методи поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Транспортне право»

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, опитувань студентів під час захисту індивідуальних робіт, тестування, опитування студентів із питань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Після завершення вивчення змістових модулів наприкінці семестру проводиться контрольна робота. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової відповіді.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості.

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання:

Робота на семінарському занятті

Усне опитування – включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Вирішення практичних ситуаційних завдань проводиться письмово на кожному занятті. Викладач викликає декілька студентів та пропонує їм для вирішення задачі, які студент повинен вирішити самостійно в письмовому вигляді з необхідною аргументацією на посилання на законодавство. Для цього необхідно всебічно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати її правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне і обґрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обґрунтування.

Письмове опитування на семінарському занятті проводиться на початку кожного заняття (10-15 хвилин). Викликаються декілька студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем на його розсуд. Це

можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем. Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів до семінарського заняття та вміння змістовно і коротко викласти окремі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями як правильність, повнота, чіткість, лаконічність відповіді, логіка і аргументованість викладення думок.

Вирішення тестових завдань проводиться на початку кожного семінарського заняття (10-15 хвилин). Викладачем також викликаються 5-6 студентів, які повинні дати відповіді на тестові запитання запропоновані викладачем.

Письмова робота за результатами модульного контролю

Відповідно до програми навчальної дисципліни викладач проводить вісім письмових робіт за результатами вивчення кожного змістового модуля. Кожна письмова робота може включати теоретичні питання, тестові та практичні завдання. Питання письмової роботи охоплюють всі теми відповідного змістового модуля.

Індивідуальна робота студента

Індивідуальна робота полягає в написанні реферату, підготовці есе та, відповідно, здійсненні реферування літератури. Реферат та есе готуються з обов'язковим розглядом дискусійного питання з викладенням власної точки зору на дану проблему. Теми робіт, запропоновані у методичних вказівках для самостійної роботи, студенти обирають самостійно.

Реферування наукової літератури полягає у тому, що викладачем пропонується студентам наукова література (монографія, навчальний посібник, наукова періодика тощо) і студенти самостійно їх опрацьовують та представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (4-7 сторінок) про свої враження від прочитаного.

Підсумкова контрольна робота

Підсумкова контрольна робота проводиться одна в навчальний рік за результатами вивчення всіх змістових модулів.

Вона включає у себе теоретичні питання, тестові завдання і ситуаційну задачу. До завдань контрольної роботи можуть бути включені питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені навчальним планом для індивідуальної та самостійної роботи.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менше ніж за тиждень. З переліком тем, питання з яких будуть включені до завдань контрольної роботи, студенти також ознайомлюються завчасно.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись із власними роботами та завданнями для них, і, за необхідності, оспорити результати контрольної роботи.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1. Загальна характеристика транспортного права. Транспортні правовідносини

Теоретичні питання

1. Поняття і предмет транспортного права.
2. Принципи та методи транспортного права.
3. Система та зміст транспортного права.
4. Джерела транспортного права.
5. Місце транспортного права в системі права України.
6. Поняття, ознаки та види транспортних правовідносин.
7. Підстави виникнення, зміни та припинення транспортних правовідносин.
8. Склад транспортних правовідносин.

Контрольні питання

1. Дайте визначення основної, спеціальної та комплексної галузі права.
2. Співвідношення транспортного права і транспортного законодавства.
3. У чому полягає особливість транспортного права, як комплексної галузі права?
4. Яке співвідношення норм різних галузей права в системі транспортного права?
5. Назвіть систему джерел транспортного права.
6. Назвіть інститути транспортного права.
7. Дайте визначення транспорту та транспортної системи.

Теми для доповідей та рефератів

1. Значення транспортного права для регулювання економічних суспільних відносин.
2. Історія розвитку транспортного права України.
3. Міжнародно-правове регулювання транспортних відносин.
4. Правовий звичай як джерело транспортного права.
5. Вплив війни на розвиток транспортного права в Україні.

Завдання 1

Провести порівняльний аналіз предмету правового регулювання цивільного права, адміністративного права та транспортного права.

Завдання 2

Провести порівняльний аналіз методу правового регулювання цивільного права, адміністративного права та транспортного права.

Завдання 3

Використовуючи нормативно-правові акти у сфері транспорту, наведіть приклади транспортно-правових норм за такими класифікаційними критеріями їх поділу як:

1. За функціональною спрямованістю: регулятивні і охоронні;
2. За предметом регулювання: матеріальні і процесуальні;
3. За формою припису: зобов'язуючі, забороняючі, дозволяючі, заохочувальні, рекомендаційні;
4. За простором: загальнодержавні, регіональні, місцеві;
5. За часом: безстрокові, строкові, разові.

Завдання 4

Зробіть прогноз щодо напрямів законодавства про транспортну діяльність у близькому і далекому майбутньому.

Завдання 5

Наведіть приклади та проаналізуйте міжнародно-правові акти як вид нормативного договору у транспортному праві.

Тестові завдання

1. Галузь матеріального виробництва та інфраструктури, що забезпечує економічні, організаційні, соціальні зв'язки, шляхом пересування вантажів і пасажирів, з метою задоволення потреб держави, суспільства та населення в перевезеннях – це

- А) транспорт;
- Б) предмет правового регулювання транспортного права;
- В) транспортні правовідносини;
- Г) об'єкт транспортних правовідносин.

2. Завершення будівництва залізниці Краків–Перемишль, яка з'єднала Західну Україну з Віднем відбулося в:

- А) 1861 р.;
- Б) 1864 р.;
- В) 1865 р.;
- Г) 1867 р.

3. Транспортне право як елемент системи права є підгалуззю:

- А) адміністративного права;
- Б) автомобільного права;
- В) цивільного права;
- Г) господарського права.

4. Суспільні відносини, що виникають між транспортними підприємствами й споживачами, між самими транспортними підприємствами як одного так і різних видів транспорту при здійсненні процесу перевезень та між

транспортними підприємствами і органами державної влади і місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією у сфері транспорту – це:

- А) транспорт;
- Б) предмет правового регулювання транспортного права;
- В) транспортні правовідносини;
- Г) об'єкт транспортних правовідносин.

5. Транспортному праву притаманні наступні методи правового регулювання, окрім:

- А) метод приписів;
- Б) метод автономних рішень;
- В) метод координації;
- Г) метод дозволів.

6. Суспільні відносини, що виникають у зв'язку з організацією і діяльністю транспортних підприємств, відносини між транспортними підприємствами та їх споживачами, які користуються транспортними засобами, а також між самими транспортними підприємствами як одного, так і різних видів транспорту – це:

- А) транспорт;
- Б) предмет правового регулювання транспортного права;
- В) транспортні правовідносини;
- Г) об'єкт транспортних правовідносин.

7. Залежно від кількості суб'єктів транспортні правовідносини бувають:

- А) договірні та управлінські;
- Б) прості та складні;
- В) односторонні та двосторонні;
- Г) прямі та непрямі.

8. В залежності від об'єкта транспортування, транспортні послуги бувають:

- А) перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти;
- Б) водні, наземні, повітряні, трубопровідні, змішані;
- В) перевезення сухого вантажу, генеральні та штучні перевезення, перевезення наливних вантажів;
- Г) перевантажувальні і безперевантажувальні перевезення.

9. До складу транспортних правовідносин входять:

- А) об'єкт, суб'єкт, юридичний факт;
- Б) об'єкт, суб'єкт, зміст;
- В) об'єкт, юридичний факт, зміст;
- Г) об'єкт, суб'єкт, юридичний факт, зміст.

10. Матеріальні, духовні та інші соціальні блага, які призначені для задоволення інтересів і потреб фізичних та юридичних осіб, щодо яких вони

вступають у транспортні правовідносини і здійснюють свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки – це:

- А) транспорт;
- Б) предмет правового регулювання транспортного права;
- В) транспортні правовідносини;
- Г) об'єкт транспортних правовідносин.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
4. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
5. Дараганова Н. Історико-правовий аналіз розвитку та формування галузі цивільної авіації України. Право України. 2011. № 8. С. 316-323.
6. Деркач Е. Щодо концептуальних засад кодифікації транспортного законодавства України. Підприємництво, господарство і право. 2017. С. 31-35.
7. Єсімов С. С., Висоцька Х. А. Окремі аспекти адаптації національного транспортного законодавства до вимог Європейського Союзу у транспортній сфері. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2014. № 801. С. 29-34.
8. Клепікова О. Транспортне право України як підгалузь господарського права. Адміністративне право і процес. 2015. 2(12). С. 134-140.
9. Ковальов В. Історія розвитку і становлення транспортної безпеки. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2010. Вип. 5. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Kovaljov.pdf
10. Корнеєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.
11. Никиша Д. А. Исторический и инновационно-правовой аспект функционирования судоходных компаний. Митна справа. 2013. № 3. С. 87-93.
12. Озель В. Звичай у системі права України. *Підприємництво, господарство і право* : науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2016. № 6. С. 201-205.
13. Підлісний П. Внутрішній водний транспорт: історія, проблеми, напрями розвитку. Економіст. 2016. № 1. С. 10-20.
14. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.
15. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.

16. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.

17. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.

Семінарське заняття 2. Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні

Теоретичні питання

1. Поняття та структура транспортної системи України.
2. Мета, завдання, методи та суб'єкти державного управління транспортом України.
3. Повноваження суб'єктів, які здійснюють управління транспортом:
4. Завдання та функції Кабінету Міністрів України в управлінні транспортною системою.
5. Завдання та функції Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України.
6. Управління автомобільним транспортом.
7. Управління залізничним транспортом.
8. Управління повітряним транспортом.
9. Управління морським та річковим транспортом.
10. Управління трубопровідним транспортом.
11. Участь органів місцевого самоврядування в управлінні транспортом.
12. Поняття, мета, органи та загальний порядок ліцензування підприємств транспорту.
13. Технічне та інші види регулювання транспортної діяльності (оцінка відповідності транспортних засобів).

Контрольні питання

1. Дайте визначення єдиної транспортної системи України.
2. Що таке транспортні вузли?
3. Співвідношення понять «транспортна система» та «система транспорту».
4. Які особливості мультимодальних перевезень, контейнерних та контейнерних перевезень?
5. Дайте визначення понять «ліцензування», «ліцензія», «ліцензіат».
6. Яка мета ліцензування у галузі транспорту?
7. Назвіть органи ліцензування у галузі транспорту.
8. Які форми власності мають місце на підприємствах транспорту?
9. Який порядок набуття правового статусу підприємствами транспорту?
10. Що таке європейська система оцінки відповідності?

Теми для доповідей та рефератів

1. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом.

2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом.

3. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів повітряним транспортом.

4. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом.

Завдання 1

Систематизуйте органи державного управління на транспорті. Розмежуйте органи нагляду і контролю. Обґрунтуйте свої висновки.

Задача №1

Фабрикою у відповідності з договором перевезення був відправлений вантаж – лляні волокна. Перевезення здійснювалось в прямому змішаному залізнодорожньому-автомобільному зв'язку. До станції Романово вантаж перевозився по залізній дорозі за пломбами вантожовідправника. При передачі вантажа на автомобільний транспорт на станції Романово автоколони вимагала укласти з нею самостійний договір, оскільки була встановлена недостача вантажу проти ваги, вказаної в перевізних документах. Представники залізної дороги заявили, що вони не вповноважені укласти такий договір, оскільки самі виступають в якості перевізника. Що стосується недостачі, то по цьому питанні, як вважали представники залізної дороги, потрібно скласти комерційний акт. Автоколони запропонувала визвати представників вантажовідправника і укласти з ними договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Але останній відмовився з'явитися на станцію Романово для укладення договору, вказавши, що договір перевезення укладений з залізною дорогою.

Чи правомірні вимоги автоколони при вказаних обставинах?

Задача №2

Обласне транспортно-експедиційне агентство уклали договір з архітектурним управлінням області про виконання допоміжних операцій, пов'язаних з перевезенням вантажів: оформлення накладних на відправлення вантажу, оформлення отримання вантажу, який прибув, проведення розрахунків з станцією перевезення, поставка вантажу на станцію відправлення і зі станції призначення. В березні 2012р. на товарну станцію прибули вагони з вантажем для управління. Залізнична дорога повідомила про це вантажоотримувача і вимагала терміново розвантажити вагони і вивести вантаж зі станції, щоб звільнити під'їзні шляхи для вантажу, який прибуде на станцію для інших

вантажоотримувачів. Архітектурне управління відмовилось вивозити вантаж, який прибув в його адрес, заявив, що за договором на транспортно-експедиційне обслуговування це повинно зробити транспортне агентство. Останнє здійснило розвантаження і вивіз вантаж, який прибув, але з порушенням встановлених термінів.

Які права і обов'язки сторін за договором транспортної експедиції? Які права і обов'язки управління і агентства?

Задача №3

При укладенні договору чартеру (фрахтування повітряного судна) між сторонами виникли непорозуміння за наступними пунктами договору. Фрахтовик настоював на включення в текст договору відомості про те, з якою метою буде використовуватись повітряне судно протягом часу дії договору. Заперечуючи проти цього, фрахтувальник посилався на те, що Правила перевезення вантажів на повітряних лініях не містить такої вимоги. Крім цього, фрахтувальник вказав на те, що Повітряний кодекс надає йому право використовувати зафрахтоване повітряне судно для будь-яких цілей. Фрахтовик настоював на включення в текст договору вказівок на те, що управління повітряним судном буде здійснюватись екіпажем цивільної авіації, вказівки якого в частині здійснення польоту є обов'язковими до виконання, якщо це вимагають інтереси безпеки польоту. Фрахтувальник заперечував проти включення в текст договору такої умови, передбачаючи, що він ставить його в нерівні умови, мінімізує його можливості у використанні зафрахтованого повітряного судна на свій погляд. Фрахтувальник пропонував включити в текст договору умови, в силу яких йому – фрахтівнику надається право представляти зафрахтоване повітряне судно в субчартер. Фрахтувальник вважав, що таке право йому надає законодавство. Фрахтовик не погодився з цим.

Яким чином повинні бути вирішені ці розбіжності ?

Тестові завдання

1. Що з переліченого нижче можна віднести до транспорту загального користування?

- а) залізничний, повітряний, морський транспорт;
- б) автомобільний, повітряний, трубопровідний транспорт;
- в) залізничний і трубопровідний транспорт;
- г) всі відповіді вірні.

2. Основними елементами територіальної структури транспортної системи є:

- а) транспортні шляхи, транспортні пункти і вузли;
- б) шляхи сполучення, вантажні перевезення, транспортні вузли;
- в) вибір маршрутів, вибір посередників;
- г) залізничний, автомобільний, водний транспорт.

3. Управління транспортною системою України здійснюється за:

- а) принципом законності;
- б) територіальним принципом;
- в) галузево-територіальним принципом;
- г) принципом взаємної відповідальності.

4. Основними правовими методами управління транспортом є:

- а) адміністративні методи;
- б) метод заохочення;
- в) економічні методи;
- г) адміністративні й економічні методи.

5. На провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів, повітряним транспортом суб'єкт господарювання повинен одержати від органу ліцензування:

- а) довідку;
- б) транспортну картку;
- в) ліцензійну картку;
- г) ліцензію.

6. Перелік видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню визначено в:

- а) ЗУ «Про транспорт»;
- б) ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності»;
- в) ЗУ «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;
- г) ЗУ «Про автомобільний транспорт».

7. Основна маса вантажних і пасажирських перевезень здійснюється:

- а) одним видом транспорту;
- б) двома і більше видами транспорту;
- в) автомобільним транспортом;
- г) залізничним транспортом.

8. Який вид перевезень характеризується наступним – перевезення, в яких перевізник, організуючий все перевезення вантажу (від дверей до дверей), приймає на себе відповідальність за все перевезення в цілому:

- а) мультимодальні перевезення;
- б) сегментарні перевезення;
- в) комбіновані перевезення;
- г) контрейлерні перевезення.

9. Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить.... з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії.

- а) 30 днів;
- б) 10 днів;
- в) 15 днів;

г) 7 днів.

10. Ліцензія видається на:

а) 1 рік;

б) 3 роки;

в) 5 років;

г) на необмежений строк.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
3. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 року № 176/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 44-51. Ст. 349.
4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48. Ст. 536.
5. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
6. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2344-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 22. Ст. 105.
7. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 40. Ст. 183.
8. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. Ст. 158.
9. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29 червня 2004 року № 1914-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 548.
10. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 14. Ст. 96.
11. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
12. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 року № 192/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 29. Ст. 139.
13. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова КМУ від 17 січня 2018 р. № 55. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
14. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом: Постанова КМУ від 23 грудня 2015 р. № 1186. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.

15. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.

16. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів повітряним транспортом: Постанова КМУ від 10 березня 2017 р. № 134 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

17. Положення про Державне агентство автомобільних доріг України, затверджене Постановою КМУ від 10 вересня 2014 р. № 439. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

18. Положення про Державну авіаційну службу України, затверджене Постановою КМУ від 8 жовтня 2014 р. № 520. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

19. Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту України, затверджене Постановою КМУ від 29 лютого 1996 р. № 262. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

20. Положення про Державну службу морського та річкового транспорту України, затверджене Постановою КМУ від 6 вересня 2017 р. № 1095. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

21. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті, затверджене Постановою КМУ від 11 лютого 2015 р. № 103. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

22. Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, затверджене Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 382/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

23. Положення про Міністерство інфраструктури України, затверджене Постановою КМУ від 30 червня 2015 р. № 460. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

24. Статут залізниць України, затверджений Постановою КМУ від 6 квітня 1998 року № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF#Text>

25. Астапова Г. В. Аналіз розвитку підприємств авіаційної галузі і визначення економічних проблем впровадження інноваційних екологічних заходів. Сталий розвиток економіки. 2013. № 1. С. 82-86.

26. Валуєвська З. В. Теоретико-методичні підходи до забезпечення технологічного оновлення підприємств пасажирського автомобільного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 42. С. 271-275.

27. Євтушевська О. А. Комплексний контроль як дієвий метод управління підприємствами водного транспорту. Водний транспорт. 2012. Вип. 3. С. 89-94.

28. Зоріна О. І. Основні напрями розвитку маркетингу підприємств залізничного транспорту в сфері пасажирських перевезень. Маркетинг та логістика в системі менеджменту : тези доповідей ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.) / Національний

університет "Львівська політехніка" [та інші]. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 155–156.

29. Кобець О. В. Проблеми нормативного забезпечення обов'язковості державного контролю у сфері ліцензування на автомобільному транспорті. Публічне право. 2013. № 3. С. 47-52.

30. Ковбатюк М. В. Проблеми розвитку підприємств водного транспорту та шляхи їх вирішення в умовах кризи. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 3. С. 101-107.

31. Корнєєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.

32. Корнійко Я. Р. Антикризове управління на підприємствах водного транспорту. Економіка та держава. 2015. № 3. С. 96-97.

33. Майборода Ю. В. Європейський досвід ліцензування господарської діяльності на автомобільному транспорті. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 7(2). С. 33-36.

34. Остапенко Л. О. Правові основи охорони праці на авіаційних підприємствах України. Митна справа. 2013. № 6(2.2). С. 174-179.

35. Переверзева І. Ф. Аналіз проблем розвитку та шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств водного транспорту Придунав'я України. Водний транспорт. 2015. Вип. 2. С. 191-199.

36. Стрілок І. І. Характеристика та сучасний стан підприємств водного транспорту. Водний транспорт. 2013. Вип. 1. С. 102-107.

37. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.

38. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.

39. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.

40. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.

41. Шкляр В. В. Аналіз діяльності підприємств водного транспорту за 2000-2011 роки. Водний транспорт. 2013. Вип. 2. С. 139-147.

42. Шорохова Ю. С. Управління залізниці та підприємства залізничного транспорту як платники податку на прибуток / Ю. С. Шорохова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 32(3). С. 77-80.

Семінарське заняття 3. Договори у сфері транспорту

Теоретичні питання

1. Загальна характеристика транспортних договорів.
2. Договір перевезення вантажу.
3. Договір перевезення пасажирів та багажу.
4. Допоміжні транспортні договори.
5. Договір транспортного експедирування.

Контрольні питання

1. Дайте визначення транспортного договору.
2. Які особливості мають організаційні договори в сфері перевезень?
3. Наведіть випадки покладення відповідальності на перевізника за порушення зобов'язань, що впливають із договору перевезення вантажу.
4. Наведіть випадки покладення відповідальності на перевізника за порушення зобов'язань, що впливають із договору перевезення пасажирів та багажу.
5. Наведіть випадки звільнення перевізника від відповідальності за втрату, псування, нестачу або пошкодження вантажу?
6. В чому полягає претензійний порядок вирішення спорів, що впливають з договору перевезення вантажу?
7. Який порядок укладення вузлових угод? Чи належать вони до публічних договорів?

Теми для доповідей та рефератів

1. Договір морського круїзу.
2. Договір чартеру (фрахтування).
3. Договір страхування в сфері транспортних перевезень.
4. Транспортні організаційні договори.

Задача № 1

Пасажир Козаченко запізнився на поїзд на 30 хв. Звернувшись до каси залізничного вокзалу він став вимагати повернення вартості квитка в повному розмірі, пояснивши що запізнився на поїзд внаслідок затримання руху приміських поїздів, а отже немає його вини та є відповідно вина залізничної дороги. Касир відмовила Козаченку в задоволенні його вимог.

Чи підлягає вимога Козаченка задоволенню? Чи зміниться рішення якщо Козаченко став вимагати повернення вартості квитка через два дні після відходу поїзда, надавши довідку що ці дні він знаходився в лікарні з приводу серцевого нападу?

Задача №2

Бровченко купив квиток в плацкартний вагон поїзду Чернігів-Одеса. Зайшовши до вагону він з'ясував, що його місце зайнято іншим пасажиром, який мав на руках квиток на те ж саме місце. Бровченко став вимагати у провідника звільнити його місце або надати інше. У зв'язку з тим, що всі місця у вагоні були зайняті провідник запропонував Бровченку пройти в сусідній вагон і зайняти купейне місце, сплативши різницю вартості квитків, або перейти в загальний вагон.

Бровченко зайняв купейне місце, але від оплати різниці вартості квитків відмовився.

Хто правий у цьому спорі?

Задача №3

Купрієнко відправив багаж оцінивши його. При одержанні багажу на станції призначення було встановлено, що замість відправлених Купрієнком речей в упаковці виявились нікому не потрібні предмети. Ця обставина була засвідчена комерційним актом, складеним на станції призначення. Купрієнко пред'явив до залізниці позов про стягнення фактичної вартості втраченого багажу, надавши товарний чек згідно якого дійсна вартість втрачених речей вдвічі перевищувала зазначену Купрієнком оцінку багажу.

В якому розмірі залізниця відповідає за втрату вантажу і багажу? Чи зміниться рішення якщо багаж зданий Купрієнком без об'явлення цінності? До якої залізниці (відправлення або призначення) пред'являється вимога про відшкодування вартості втраченого вантажу і багажу?

Задача №4

Телегін здав квиток в касу аеропорту, оскільки літак, на якому він повинен був летіти зі Львова до Києва затримався на шість годин і він вже не встигав зробити пересадку на рейс Київ - Сімферополь в Борисполі, де було заброньовано для нього місце. При цьому він зажадав відшкодувати не тільки вартість квитка, але заплатити і штраф, передбачений транспортним законодавством, а також вартість туристичної путівки до Криму, купленої в турагентстві «Пегас», і відшкодувати моральну шкоду. Агенція аерофлоту відмовилась платити, мотивуючи це тим, що затримка вильоту відбулася із-за страйку заправників палива, а не з вини адміністрації аеропорту.

Чи підлягають задоволенню вимоги пасажира Телегіна?

Чи зміниться рішення задачі, якщо затримка відбулася через відсутність палива або технічної несправності літака?

Задача №5

Корнієнко вирішив поїхати в санаторій автобусом АТП-12. При посадці в автобус велика сумка з речами була поставлена в спеціально призначене для цього місце збоку автобуса. При прибутті в пункт призначення і одержанні сумки було виявлено, що сумка залита маслом, яке знаходилося поряд з сумками пасажирів. У результаті частина речей стала непридатною для використання. Корнієнко пред'явив вимоги про відшкодування заподіяної шкоди АТП-12. Однак підприємство відмовилося відшкодувати шкоду, посилаючись на те, що в цьому винен водій, тому претензії необхідно пред'являти йому.

Ваша думка з цього питання?

Тестові завдання

1. Транспортним договором є:

а) договір між перевізником та пасажиром, щодо надання йому транспортних послуг;

б) господарський договір, який спрямований на організацію та/або забезпечення перевезень вантажів надання інших транспортних послуг учасникам господарських відносин;

в) договір, за яким перевізник зобов'язується у встановлені строки приймати, а власник вантажу - передавати для перевезення вантаж у встановленому обсязі, або надання інших транспортних послуг.

2. Зобов'язання за договором перевезення вантажу такі:

а) одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату;

б) одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, а відправник зобов'язується прийняти вантаж у встановленому порядку;

в) одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення, а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

3. Укладення договору перевезення вантажу підтверджується:

а) укладенням письмового договору перевезення;

б) складанням акту відповідності;

в) складанням транспортної накладної (коносаменту або іншого документа, встановленого транспортними кодексами (статутами).

4. Перевезення у прямому змішаному сполученні - це перевезення:

а) між двома і більше станціями призначення;

б) кількома видами транспорту за єдиним транспортним документом;

в) перевізниками в межах двох і більше країн.

5. Укажіть НЕ правильну відповідність: «Залежно від виду транспорту, яким передбачається систематичне перевезення вантажів, укладаються такі довгострокові договори»:

а) довгостроковий - на залізничному і морському транспорті;

б) спеціальний - на повітряному транспорті;

в) річний - на річковому транспорті.

6. Вантаж, не виданий одержувачеві на його вимогу протягом тридцяти днів після спливу строку його доставки, якщо більш тривалий строк не встановлений договором, транспортними кодексами (статутами):

а) вважається втраченим;

б) підлягає поверненню;

в) переходить у власність транспортному підприємству, що здійснив таке перевезення.

7. Перевезення за плату пасажирів та їхніх речей громадянами, які здійснюють їх епізодично, регулюються нормами:

а) про договір підряду;

б) транспортного законодавства;

в) всі відповіді правильні.

8. За договором морського буксирування

а) власник одного судна (буксира) зобов'язується за винагороду буксирувати інше судно або інший плавучий об'єкт з одного порту (пункту) до іншого порту (пункту);

б) власник одного судна зобов'язується за винагороду відбуксирувати інше судно чи плавучий об'єкт на певну відстань або буксирувати його протягом певного часу, чи для виконання маневру;

в) буксировласник за винагороду здійснює ввід у порт або вивід з порту суден та інших плавучих об'єктів, виконання маневрів судна, що буксирується, швартовних та інших операцій в акваторії морського порту.

9. Сторонами договору транспортного експедирування є:

а) експедитор і експедируючий;

б) експедитор і клієнт;

в) експедируючий і клієнт.

10. Традиційно договір буксирування відноситься до:

а) договорів з підготовчих послуг;

б) основних договорів;

в) допоміжних договорів.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.

3. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 року № 176/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 44-51. Ст. 349.

4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48. Ст. 536.

5. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.

6. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2344-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 22. Ст. 105.

7. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 40. Ст. 183.

8. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29 червня 2004 року № 1914-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 548.

9. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
10. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 1 липня 2004 року № 1955-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 52. Ст. 562.
11. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15 травня 1996 року № 192/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 29. Ст. 139.
12. Статут залізниць України, затверджений Постановою КМУ від 6 квітня 1998 року № 45. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>
13. Волкова А. В. Особливості змісту договору перевезення вантажів автомобільним транспортом. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2016. № 4. С. 37-42.
14. Голенко І. П. Договір перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2014. № 2. С. 109-114.
15. Довгуша М. П. Загальна характеристика договору транспортного експедирування. Проблеми законності. 2018. Вип. 141. С. 116-127.
16. Довгуша М. П. Щодо самостійності договору транспортного експедирування. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 1. С. 58-69.
17. Корнєєв Ю. В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.
18. Кульчій О. О. Правова кваліфікація договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Університетські наукові записки. 2010. № 3. С. 88-93.
19. Медведська В. В. Відповідальність перевізника за договором перевезення вантажу повітряним транспортом. Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. 2012. Вип. 9. С. 414-417.
20. Мінченко А. О. Форма договору перевезення пасажирів та багажу залізничним транспортом. Право і Безпека. 2010. № 1. С. 152-157.
21. Мороз М. В. Обов'язки сторін щодо підтримання автомобільного транспортного засобу у належному стані за договором найму (оренди) транспортного засобу без екіпажу. Форум права. 2012. № 3. С. 465-470.
22. Нечипоренко Н. С. Розмежування договору перевезення вантажу залізничним транспортом з іншими видами договорів. Приватне право і підприємництво. 2014. Вип. 13. С. 122-125.
23. Сірко Р. Б. Договір перевезення пасажирів залізничним транспортом: загальні положення. Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 66. С. 133-140.
24. Сірко Р. Б. Договір перевезення пасажирів залізничним транспортом: проблемні питання. Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". 2012. Вип. 1. С. 68-78.
25. Сірко Р. Б. Загальна характеристика договору перевезення пасажирів залізничним транспортом за законодавством України. Часопис цивілістики. 2013. Вип. 14. С. 96-100.

26. Сірко Р. Б. Зміст договору перевезення вантажу залізничним транспортом за законодавством України. Митна справа. 2014. № 1(2.2). С. 136-142
27. Тарасенко Л. Л. Особливості договору найму залізничних транспортних засобів. Адвокат. 2011. № 12. С. 38-42.
28. Тарасенко Л. Л. Передання транспортного засобу в користування за договором найму транспортного засобу. Форум права. 2010. № 2. С. 497-501.
29. Тарасенко Л. Л. Правове регулювання та особливості договору прокату транспортного засобу. Форум права. 2012. № 2. С. 693-699.
30. Тарасенко Л. Л. Предмет договору (найму) оренди транспортного засобу. Адвокат. 2013. № 1. С. 37-40.
31. Тарасенко Л. Л. Форма договору найму (оренди) транспортного засобу. Адвокат. 2012. № 12. С. 40-43.
32. Таш'ян Р. Транспортні організаційні договори. Вісник Національної академії правових наук України. 2015. № 1. С. 82-91.
33. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.
34. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.
35. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.
36. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гасвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.
37. Чуркін І. А. Поняття та ознаки предмета договору найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2013. № 3. С. 213-221.

Семінарське заняття 4. Правові основи автотransпортного права

Теоретичні питання

1. Поняття автомобільного транспорту.
2. Законодавство про автомобільний транспорт.
3. Завдання, функції та система державного регулювання та контролю діяльності автомобільного транспорту..
4. Договір перевезення вантажів, пасажирів і багажу автотранспортом.
5. Відповідальність в автотранспортному праві.

Контрольні питання

1. Які проблеми існують в сфері автотранспортного права?
2. Які землі належать до земель автомобільного транспорту?
3. Які землі належать до земель дорожнього господарства?
4. На що спрямоване державне регулювання та контроль у сфері автомобільного транспорту?

5. В якій формі може укладатися договір перевезення пасажирів та багажу?

6. На вашу думку претензійний порядок вирішення спорів, що виникають з договору перевезення вантажу, не порушує конституційне право особи на судовий захист?

Теми для доповідей та рефератів

1. Розвиток автомобільного транспорту в Україні.
2. Правове регулювання міжнародних автомобільних перевезень
3. Порядок державної реєстрації автомобільних транспортних засобів.
4. Претензійний порядок розгляду спорів, що виникають при перевезенні вантажів автомобільним транспортом в Україні.

Задача №1

Два студенти гр. М. та гр. В. у вихідні виїжджали на природу. Вони придбали квитки на автобус Харків-Зміїв.

Проїхавши половину відстані, автобус зупинився через розлад роботи двигуна. Хлопці дуже квапились і вимагали водія повернути гроші, проте той віддав лише ту частину грошей, яка дорівнювала подоланій відстані, мотивуючи тим, що він не виганяє з автобусу і просить зачекати, доти або відремонтує неполадки у двигуні, або пересадить в інший автобус, який підійде через дві години.

Чи правильно вів себе водій авто, та про який вид відповідальності тут буде іти мова, якщо поскаржитись? Як діяти студентам у цьому випадку?

Задача №2

До міста Полтави із м. Херсона були доставлені кавуни загальною вагою 16 т. за товаротранспортною накладною. При зважуванні авто із вантажем виявилась менша вага від вказаної в супровідних документах аж на 150 кг. Водій стверджував, що в дорозі продукція пошкодилась від незалежних причин (просохла, зів'яла).

Доставка продукція проводилась згідно підписаної угоди (договору) між постачальником та отримувачем.

Хто повинен відшкодувати збитки?

Які документи повинні оформлюватись на подібний вантаж?

Задача №3

ТОВ «А» звернулося 15.04.2018р. до відповідного підрозділу МВС у м. Києві із заявою про реєстрацію легкового автомобіля, право власності на який підтверджується договором купівлі-продажу від 03.04.2018р. В реєстрації було відмовлено з наступних мотивів: (а) у м. Києві діє філія ТОВ «А», для якої було придбано автомобіль, а місцезнаходження самого ТОВ «А» - м. Черкаси; (б) оскільки за ТОВ «А» зареєстровано вже 18 автомобілів, реєстрація наступного являється можливою тільки за умов створення власного автогосподарства.

Чи є державна реєстрація автотранспорту обов'язком його власника? На підставі яких документів про право власності може бути проведена державна реєстрація автотранспорту? Чи може бути проведена реєстрація автотранспорту за місцезнаходженням філії юридичної особи? Якими нормативно-правовими актами регулюється це питання? Надайте правову оцінку діям сторін.

Тестові завдання

1. Закон України «Про автомобільний транспорт» прийнятий;

- а) 10 листопада 1994 року;
- б) 5 квітня 2001 року;
- в) 10 січня 2002 року.

2. До персоналу автомобільного транспорту належать:

- а) працівники, які безпосередньо надають послуги з перевезення пасажирів чи вантажів, надають допоміжні послуги, пов'язані з перевезеннями;
- б) працівники, які безпосередньо надають послуги з перевезення пасажирів чи вантажів, виконують роботи з ремонту та технічного обслуговування транспортних засобів, надають допоміжні послуги, пов'язані з перевезеннями;
- в) працівники, які безпосередньо надають послуги з перевезення пасажирів чи вантажів, виконують роботи з ремонту та технічного обслуговування транспортних засобів.

3. Технічну базу сучасного автомобільного транспорту складають:

- а) рухомий склад, дороги;
- б) рухомий склад, автотранспортні підприємства;
- в) рухомий склад, дороги та автотранспортні підприємства.

4. Транспортні автомобілі діляться на такі основні категорії:

- а) пасажирські, вантажні, тягачі;
- б) пасажирські, вантажні;
- в) пасажирські, спеціальні.

5. Законом України «Про автомобільний транспорт» передбачено, що основним завданням державного регулювання та контролю у сфері автомобільного транспорту є:

- а) здійснення державного нагляду (контролю) за безпекою на автомобільному, міському електричному, залізничному, морському та річковому транспорті;
- б) реалізація державної політики у сфері дорожнього господарства та здійснення державного управління автомобільними дорогами загального користування;
- в) створення умов безпечного, якісного й ефективного перевезення пасажирів та вантажів, надання додаткових транспортних послуг.

6. Одним з основних завдань Укртрансбезпеки є:

а) реалізація державної політики у сфері дорожнього господарства та здійснення державного управління автомобільними дорогами загального користування;

б) здійснення державного нагляду (контролю) за безпекою на автомобільному, міському електричному, залізничному, морському та річковому транспорті;

в) забезпечення стійкого функціонування транспорту в мирний час та в умовах воєнного і надзвичайного стану.

7. Договір перевезення пасажирів поділяється на:

а) до гоівр автобусного перевезення, договір перевезення таксі, договір вантажопасажирського перевезення;

б) договір перевезення таксі, договір автобусного перевезення;

в) договір автобусного перевезення, договір вантажопасажирського перевезення.

8. Перевізник зобов'язаний розглянути заявлену йому претензію і повідомити заявника про її задоволення або відхилення протягом:

а) тридцяти днів;

б) трьох місяців;

в) чотирьох місяців.

9. Автомобільний перевізник та автомобільний самозайнятий перевізник, які здійснюють перевезення пасажирів на договірних умовах, мають право:

а) відмінити рейси своїх транспортних засобів за обставин, які він не міг передбачити і яким не міг запобігти, повернувши пасажирам (або замовнику послуг) кошти, сплачені ними за перевезення;

б) забезпечувати контроль технічного та санітарного стану автобусів чи таксі перед початком роботи;

в) проходити обов'язковий технічний контроль транспортного засобу в установленому порядку з обов'язковою відміткою в сервісній книжці.

10. У разі відмови пасажирів від перевезення з причини затримки відправлення транспортного засобу перевізник зобов'язаний:

а) сплатити пасажирові штраф у розмірі, встановленому за домовленістю сторін;

б) повернути пасажирові провізну плату і відшкодувати пасажирові завдані збитки;

в) повернути пасажирові провізну плату.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конвенція про дорожній рух від 8 листопада 1968 року, ратифіковано із застереженням і заявами Указом Президії ВР УРСР № 2614-VIII від 25 квітня 74 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. - Ст. 141.

3. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
4. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
5. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2344-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 22. Ст. 105.
6. Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень: Закон України від 10 січня 2002 року № 2920-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 16. Ст. 113.
7. Про Державну спеціальну службу транспорту: Закон України від 5 лютого 2004 року № 1449-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 19. Ст. 269.
8. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 року № 3353-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 31. Ст. 338.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
10. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 року № 1644-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 28. Ст. 222.
11. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
12. Про утилізацію транспортних засобів: Закон України від 4 липня 2013 року № 421-VIІІ № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 20-21. Ст. 719.
13. Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху: Указ Президента України від 20 листопада 2007 року № 1121/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/2007>
14. Положення про Державне агентство автомобільних доріг України, затверджене Постановою КМУ від 10 вересня 2014 р. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2014-%D0%BF>
15. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів: Постанова КМУ від 7 вересня 1998 р. № 1388. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-%D0%BF#Text>
16. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті, затверджене Постановою КМУ від 11 лютого 2015 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103-2015-%D0%BF#Text>
17. Правила дорожнього руху, затверджені Постановою КМУ від 10 жовтня 2001 року № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text/>
18. Про проїзд великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами:

Постанова КМУ від 18 січня 2001 р. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2001-%D0%BF>

19. Статут автомобільного транспорту УРСР, затверджений Постановою Ради Міністрів УРСР від 27 червня 1969 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-69-%D0%BF/>

20. Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів, затверджені Наказом МВС України від 04 серпня 2018 року № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18>

21. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Наказ Міністерства транспорту України 20 лютого 1998 року № 128/2568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#/>

22. Валиулліна З. В. Теоретико-методичні підходи до забезпечення технологічного оновлення підприємств пасажирського автомобільного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 42. С. 271-275.

23. Волинець Л. М. Страхування вантажів на автомобільному транспорті. Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. 2012. Вип. 10. С. 386-390.

24. Волкова А. В. Механізм правового регулювання перевезень вантажів автомобільним транспортом. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2014. № 1. С. 96-100.

25. Голенко І. П. Підстави щодо виникнення відносин з перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2015. № 813. С. 313-318.

26. Довженко Є. В. Концептуальні засади кодифікації національного законодавства про автомобільний транспорт. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2014. № 1. С. 16-20.

27. Ільченко Д. А. Механізм державного регулювання пасажирського автомобільного транспортного комплексу. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2017. Т. 22, Вип. 3. С. 48-53.

28. Корнеєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.

29. Кудрицька Н. В. Проблеми модернізації автомобільного транспорту України. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 7. С. 88-93.

30. Лановий О. Т. Удосконалення методів управління транспортною системою регіону "Автомобільні дороги державного та місцевого значення – національні та міжнародні транспортні потоки". Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. 2012. Вип. 9. С. 102-107.

31. Медведєв Д. К. Особливості адміністративно-правової відповідальності при перевезенні вантажів автомобільним транспортом. Форум права. 2010. № 1. С. 230-236.

32. Мельниченко О. І. Аналіз стану забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. Вісник Національного транспортного університету. 2017. № 1. С. 275-281.

33. Овчар П. А. Економіко-правові аспекти розвитку автомобільного транспорту в Україні. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 3. С. 127-134.
34. Пефтєв О. Нормативно-правові засади функціонування автомобільного транспорту в Україні: питання вдосконалення. Вісник Академії управління МВС. 2010. № 1(13). С. 36-48.
35. Сопоцько О. Ю. Підвищення вимог до перевізників на автомобільному транспорті відповідно до Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 1. С. 145-153.
36. Стасишен М. С. Економіко-технологічні проблеми розвитку автомобільного транспорту України. Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. 2013. Вип. 23-24. С. 262-273.
37. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.
38. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.
39. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.
40. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.
41. Фалатюк О. С. Адміністративно-правові аспекти розвитку автомобільного транспорту в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 1. С. 71-73.

Семінарське заняття 5. Правове регулювання діяльності залізничного транспорту

Теоретичні питання

1. Поняття, структура залізничного транспорту України.
2. Суб'єкти управління залізничним транспортом та їх повноваження.
3. Правове регулювання діяльності залізничним транспортом.
4. Правове регулювання залізничних перевезень
5. Міжнародне співробітництво у сфері залізничного транспорту.

Контрольні питання

1. Що складає структуру залізничного транспорту?
2. Які найважливіші вимоги висуваються до роботи залізниці?
3. Яку роль відіграє вантажний залізничний транспорт?
4. Яка роль держави в управлінні залізничним транспортом?
5. Назвіть регіональні філії Укрзалізниці.
6. На чому базуються відносини підприємств залізничного транспорту з місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування?

Теми для доповідей та рефератів

1. Проблеми в сфері залізничного транспорту України.
2. Правовий статус Приватного акціонерного товариства «Українська залізниця».
4. Порядок організації та здійснення залізничних перевезень в міжнародному сполученні.

Задача №1

ТОВ «ВИМПЕЛ» уклало договір з Південною залізницею на доставку вантажу з м. Херсона. Вантажем була плитка загальною вартістю 150 000 грн. При транспортуванні до місця призначення значна кількість вантажу була пошкоджена внаслідок сходження вагонів з рейок. Напередодні була сильна злива, що зумовила зсув ґрунту під залізничними коліями. На місці призначення було виявлено шкоду, яку було завдано ТОВ «ВИМПЕЛ» (м. Харків) у розмірі 38 000 грн.

Хто повинен відшкодувати збитки? Які підтверджувані документи необхідні для транспортних перевезень?

Задача №2

ТОВ «Альфа» (м. Луцька) уклало договір із «Укрзалізницею» на доставку до м. Запоріжжя ЗАП «АвтоЗАЗДеу» скляної продукції на суму 120 тис. грн. При транспортуванні вказаних виробів до місця призначення половина скла для автомобілів була пошкоджена через схід вантажного потягу. Товар прибув до місця призначення з запізненням на 2 дні.

Хто повинен нести відповідальність за завдані збитки?

Як саме може бути розв'язана дана ситуація?

Дайте глибоке обґрунтування.

Задача №3

На адресу трикотажної фабрики залізницею надійшло дві партії товарів. У першій партії, що прибула на станцію призначення на 10 днів пізніше триденного терміну доставки, вантаж виявився пошкодженим, у другій була виявлена недостача кількох ящиків. На підставі комерційних актів, складених при одержанні вантажу, фабрика зажадала від залізниці відшкодування збитків і сплати штрафу за прострочення доставки вантажу в сумі 10 178 грн. (за перевезення першої партії вантажу стягнена плата в розмірі 516 грн.). В суді представник залізниці пояснив, що дана ситуація виникла у зв'язку з аварією товарного складу, який перевозив вантаж, отже, згідно з Цивільним кодексом України залізниця повинна бути звільнена від відповідальності за цю недостачу. Слід урахувати, на його думку, що позивач не подав претензії до залізниці про стягнення вартості частини вантажу, якої бракує.

Дати аналіз доказів залізниці. Яке повинне бути рішення господарського суду? Визначити розмір штрафу за прострочення доставки вантажу, а також розмір збитків. В якому обсязі залізниця відшкодує збитки клієнта?

Задача №4

Ліспромгосп відвантажив лісоторговельній базі вагон ялинок до нового року. Залізниця доставила їх одержувачу другого січня, коли вони втратили цінність. Вартість ялинок складала 42 000 грн. Одержувач прийняв ялинки. У зв'язку з неможливістю їх продажу населенню база продала ялинки парфумерній фабриці для виготовлення екстракту за 20 000 грн. Одночасно база подала позов до залізниці про сплату штрафу за прострочення доставки вантажу на п'ять днів і стягнення збитків, завданих базі.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд?

Задача №5

Консервний завод м. Херсона відправив залізницею торгівельному підприємству яблучний сік в 3-літрових банках. На станції призначення було встановлено, що 81 банка з соком розбита.

У комерційному акті було вказано, що сік прибув у справному вагоні за справними пломбами відправника, а пошкодження банок з соком є наслідком поганої упаковки (в ящиках був відсутній упаковочний матеріал). Відповідальність за пошкодження вантажу суд поклав на вантажовідправника.

Правильне чи ні рішення суду?

Задача №6

Між підприємством «Овочеве» і Управлінням залізниці було укладено договір на перевезення 50 т. помідорів свіжого врожаю овочепереробному заводу. Подано 2 вагони, які були повністю завантажені. На станції призначення при прийнятті вантажу було виявлено повну непридатність помідорів для переробки. В акті експертизи, проведеної на вимогу одержувача, зазначено, що помідори забруднено залишками і випарами міндобрив. Тому продукція не може бути використана через загрозу отруєння і підлягає знищенню. Встановлено, що міндобрива були одержані агрофірмою «Весна». Після вивантаження вагони зразу ж були подані під завантаження «Овочеве». Підприємство звернулося до залізниці з вимогою про відшкодування збитків.

Дайте правову оцінку ситуації. Кому належить право вимагати відшкодування збитків? Хто є суб'єктом відповідальності за збитки завдані підприємству «Овочеве»?

Тестові завдання

1. Залізничний транспорт загального користування забезпечує:

- а) системне переміщення вантажів у процесі виробництва;
- б) потреби суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях;
- в) надання транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форм власності, видів діяльності тощо.

2. Які з тверджень є правильними:

а) пасажирський залізничний транспорт належить до сфери нематеріального виробництва;

б) основною організаційною ланкою на залізничному транспорті є залізниця;

в) залізничні станції бувають пасажирські, вантажні, сортувальні і ін.

3. Залізничний транспорт здійснює свою діяльність на землях, які надаються йому у:

а) оперативне управління;

б) користування;

в) господарське відання.

4. Які з тверджень є правильними:

а) пасажирський залізничний транспорт належить до сфери матеріального виробництва;

б) основною організаційною ланкою на залізничному транспорті є залізниця;

в) залізничні станції бувають пасажирські, вантажні, сортувальні і ін.

5. Промисловий залізничний транспорт забезпечує:

а) системне переміщення вантажів у процесі виробництва;

б) потреби суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях;

в) надання транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форм власності, видів діяльності тощо.

6. Назвіть залізниці України:

а) Південна;

б) Південно-західна;

в) Придніпровська.

7. КМУ у сфері залізничного транспорту здійснює такі повноваження:

а) призначає і звільняє керівників залізниць;

б) за рахунок власних коштів створює недержавний пенсійний фонд і виплачує залізничникам пенсію на підставі чинного законодавства України;

в) затверджує Статут залізниць України.

8. Яким Законом України визначено поняття «небезпечний вантаж»?

а) Законом України «Про транспорт»;

б) Законом України «Про перевезення небезпечних вантажів»;

в) Законом України «Про відходи»;

г) Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

9. Найбільшим залізничним вузлом України є:

а) Маріуполь;

- б) Харків;
- в) Запоріжжя;
- г) Дніпро.

10. Який відсоток акцій акціонерного товариства «Укрзалізниця» закріплюється в державній власності?

- а) 100%;
- б) 90%;
- в) 80%;
- г) 85%.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.

3. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 40. Ст. 183.

4. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29 червня 2004 року № 1914-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 548.

5. Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4442-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 49. Ст. 553.

6. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.

7. Статут залізниць України, затверджений Постановою КМУ від 6 квітня 1998 року № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>

8. Технічний регламент безпеки інфраструктури залізничного транспорту, затверджений Постановою КМУ від 11 липня 2013 р. № 494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2013-%D0%BF>

9. Технічний регламент безпеки рухомого складу залізничного транспорту, затверджений Постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1194-2015-%D0%BF>

10. Статут акціонерного товариства “Українська залізниця”, затверджений Постановою КМУ від 2 вересня 2015 р. № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2015-%D0%BF#n21>

11. Правила перевезень пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України, затверджені Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 грудня 2006 року № 1196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07>

12. Бараш Ю. С. Основні моделі реформування залізничного транспорту в Європі. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. № 46. - С. 211-215.

13. Дикань В. Л. Вдосконалення організаційно-управлінської структури забезпечення взаємодії залізничного транспорту і промисловості. Інтелект ХХІ. 2016. № 5. С. 57-62.
14. Зова В. А. Сучасні напрямки розвитку сфери послуг на залізничному транспорті. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 42. С. 152-155.
15. Зоріна О. І. Роль залізничного транспорту в економічному розвитку України. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 4. С. 85-91.
16. Каличева Н. Є. Переваги залізничного транспорту на ринку транспортних послуг. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2013. Вип. 3. С. 137-146.
17. Корнеєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.
18. Куделя В. І. Інноваційна діяльність як фактор підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 41. С. 259-261.
19. Новіцька І. В. Європейський досвід у розвитку залізничного транспорту і туристичної галузі України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 41. С. 114-117.
20. Остапюк Б. Б. Особливості конкурентоспроможності залізничного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 61. С. 135-141.
21. Пасічник А. М. Напрями розбудови залізничних міжнародних транспортних коридорів в Україні. Вісник Академії митної служби України. Сер. : Технічні науки. 2011. № 1. С. 23-34.
22. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.
23. Токмакова І. В. Принципи забезпечення гармонійного розвитку залізничного транспорту України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. Вип. 40. С. 116-120.
24. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.
25. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.
26. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.

Семінарське заняття 6. Основи повітряного права

Теоретичні питання

1. Поняття повітряного простору та авіаційного транспорту.
2. Правове забезпечення державної та цивільної авіації
3. Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні
4. Правила реєстрації цивільних аеродромів України

5. Правові аспекти забезпечення безпеки польотів.

Контрольні питання

1. Дайте визначення повітряного простору.
2. Які переваги та недоліки авіаційного транспорту?
3. Дайте визначення цивільної авіації.
4. Дайте визначення державної авіації.
5. Який склад авіаційного транспорту?
6. Які проблеми притаманні авіаційному транспорту?
7. Де реєструються повітряні судна і з якою метою?

Теми для доповідей та рефератів

1. Проблеми в сфері повітряного транспорту України.
2. Правові основи організації повітряного руху.
3. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері повітряного права.
4. Екологічні аспекти безпеки цивільної авіації в Україні.
5. Правила поведінки в аеропорту.
6. Договір перевезення повітряним транспортом.
7. Авіаційна транспортна стратегія України на період до 2030 року.

Задача №1

У громадянки держави А, яка знаходиться на борті повітряного судна держави В, під час польоту над територією держави С народилася дитина.

1. Громадянство якої держави повинна одержати дитина з врахуванням наступних обставин: законодавство про громадянство держави А побудовано на основі принципу “права крові”, держав В і С — на основі принципу “права ґрунту”?

2. Чи можна розглядати повітряне судно як частину території держави?

3. У випадку якщо на борті повітряного судна буде зроблене правопорушення, яка держава вправі здійснювати юрисдикцію над правопорушником?

Задача №2

Складовою якого загально визнаного принципу міжнародного права є принцип свободи польотів над відкритим морем?

В яких міжнародно-правових документах закріплюються ці принципи?

Задача №3

Під час здійснення міжнародного польоту повітряне судно почало втрачати висоту. Екіпаж повітряного судна зв'язався з диспетчерськими службами та отримав дозвіл на здійснення вимушеної посадки літака на запасний аеродром найближчого аеропорту. Оскільки екіпаж повітряного судна фактично втратив контроль над висотою польоту та швидкістю повітряного судна, здійснення посадки повітряного судна з найменшими пошкодженнями залежало

виключно від майстерності командира та другого пілота повітряного судна. Внаслідок даних подій частина вантажу була пошкоджена, а також було завдано шкоди здоров'ю пасажирів.

В якому обов'язку перевізник несе відповідальність?

Який документ регламентує питання відповідальності?

Задача №4

Під час здійснення трансконтинентального польоту, згідно з польотним планом, повітряне судно здійснило посадку у Парижі. Борт-оператор повітряного судна, перевіряючи стан вантажу на повітряному судні встановив, що внаслідок перегріву двигунів температура у хвостовій частині повітряного судна збільшилась на декілька градусів, що спричинило пошкодження вантажу.

Хто буде нести відповідальність за пошкодження вантажу?

Яким міжнародним правовим актом регулюється питання відповідальності за пошкодження вантажу?

Задача 5

Отримавши багаж в аеропорту, пасажир П. виявив, що багаж було ушкоджено, про що він відразу заявив представнику авіаперевізника, який пообіцяв передзвонити, як тільки буде прийняте рішення по його претензії. П. чекав 10 днів, а потім звернувся з позовом до суду. Авіаперевізник у відповіді на позов зазначив, що П. протягом 7 днів з дати одержання багажу так і не звернувся з письмовою претензією.

Яке рішення має прийняти суд?

Тестові завдання

1. Частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України – це:

- А) Повітряний простір України;
- Б) Авіаційний простір;
- В) Райони польотних шляхів;
- Г) Диспетчерські зони.

2. Повітряний простір України, доступний для виконання польотів загального повітряного руху, поділяється на:

- А) Райони польотної інформації; диспетчерські райони; диспетчерські зони; зони аеродромного руху;
- Б) Контрольований повітряний простір та повітряний простір поза межами контрольованого повітряного простору;
- В) спеціально встановлені маршрути; заборонені зони; зони обмеження польотів; небезпечні зони;

Г) повітряний простір до якого відносяться зони виконання спеціальних польотів, зони виконання випробувальних польотів, зони виконання учбово-тренувальних польотів.

3. Цивільна авіація – це:

А) Перевезення пасажирів, багажу, вантажу або пошти, яке здійснюється повітряним судном на підставі відповідного договору повітряного перевезення;

Б) Частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України;

В) Використання повітряного судна з метою забезпечення національної безпеки і оборони держави та захисту населення, які покладаються на Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи внутрішніх справ, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту, органи охорони державного кордону України, органи доходів і зборів;

Г) Задоволення потреб держави і громадян у повітряних перевезеннях і авіаційних роботах та виконанні польотів у приватних цілях.

4. Регулювання використання повітряного простору України покладається на:

А) Кабінет Міністрів України;

Б) Міністерство інфраструктури;

В) Міністерство оборони України;

Г) Державну авіаційну службу України.

5. Апарат, що підтримується в атмосфері у результаті його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні:

А) Повітряне судно;

Б) Вертоліт;

В) Дельтаплан;

Г) Літак.

6. Повітряні судна в Україні бувають (вибрати зайве):

А) Державні;

Б) Цивільні;

В) Експериментальні;

Г) Приватні.

7. Повітряне судно, що застосовується у військовій, прикордонній службі, службі цивільного захисту, в органах внутрішніх справ та органах фіскальної служби:

А) Державне повітряне судно;

Б) Цивільне повітряне судно;

- В) Експериментальне повітряне судно;
- Г) Приватне повітряне судно.

8. У Державному реєстрі цивільних повітряних суден України не підлягають реєстрації (вибрати зайве):

- А) Повітряні судна, зліт яких здійснюється за допомогою ніг пілота;
- Б) Метеорологічні радіозонди та кулі-пілоти, що використовуються виключно для метеорологічних потреб;
- В) Безпілотні некеровані аеростати без корисного вантажу;
- Г) Повітряні судна, злітна вага яких 20 кілограмів і які використовуються для розваг та спортивної діяльності.

9. Після занесення аеродрому до Реєстру його власникові чи експлуатанту видається:

- А) Свідоцтво про реєстрацію аеродрому;
- Б) Свідоцтво про право власності аеродрому;
- В) Свідоцтво про експлуатацію аеродрому;
- Г) Дозвіл про експлуатацію аеродрому.

10. До складу Експертної установи з розслідування авіаційних подій може входити фізична особа, яка (вибрати зайве):

- А) Є громадянином України;
- Б) Іноземець;
- В) Не мала судимості;
- Г) Має відповідну освіту, досвід та фахову кваліфікацію.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р., приєднання України від 10 серпня 1992 року 520. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038

2. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.

4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48. Ст. 536.

5. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.

6. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 21 березня 2017 року № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. Ст. 199.

7. Положення про Державну авіаційну службу України, затверджене Постанова КМУ від 8 жовтня 2014 р. № 520. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-%D0%BF>
8. Положення про регулювання діяльності державної авіації України, затверджене Наказом Міністерством оборони України від 10 січня 2014 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0149-14>
9. Правила реєстрації державних повітряних суден України та Правил сертифікації екземпляра державного повітряного судна України, затверджені Наказом Міністерства оборони України від 7 лютого 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0334-12>
10. Положенням про нагляд за безпекою польотів у системі організації повітряного руху, затверджене наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 31 травня 2010 року № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0446-10>
11. Авіаційні правила України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України», затверджені Наказ Державної авіаційної служби України, Міністерства оборони України 06 лютого 2017 р. № 66/73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0654-17>
12. Абрикосов Д. С. Застосування форм та способів цивільно-правового захисту прав та охоронюваних законом інтересів за договором повітряного перевезення пасажирів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2016. Вип. 1(1). С. 85-89.
13. Жмур Н. В. Правове регулювання повітряних мереж міжнародних транспортних коридорів в Україні. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2017. № 2. С. 13-18.
14. Корнєєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.
15. Корнійчук О. О. Нормативно-правова база здійснення митного контролю пасажирських перевезень у пунктах пропуску для повітряного сполучення. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 31. С. 118-125.
16. Радзівон С. М. Адміністративно-правове регулювання спеціального догляду повітряних суден цивільної авіації України. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2012. № 4. С. 5-10.
17. Раскалей М. О. Окремі зобов'язання держав у сфері міжнародного повітряного права. Стан та перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2013. Вип. 6-2(2). С. 155-158.
18. Раскалей М. О. Окремі зобов'язання держав у сфері міжнародного повітряного права. стан та перспективи. Альманах міжнародного права. 2014. Вип. 4. С. 58-65.
19. Степанюк М. С. Правове регулювання відшкодування шкоди при здійсненні міжнародних повітряних перевезень. Правова просвіта. 2017. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravprs_2017_12_8
20. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.

21. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.
22. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.
23. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.
24. Цірат Г. В. Про деякі особливості процедури укладення правочинів з повітряними суднами та іншим авіаційним обладнанням. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. Вип. 108(1). С. 212-218.
25. Шереметьєва О. Ю. Види повітряних правовідносин і критерії їх розмежування). Правове регулювання економіки. 2015. № 15. С. 214-226.
26. Юрченко М. В. Повітряний кодекс України як правова основа діяльності авіаційної галузі. Актуальні проблеми держави і права. 2013. Вип. 70. С. 216-223.

Семінарське заняття 7. Правова регламентація діяльності водного транспорту

Теоретичні питання

1. Поняття та види морських перевезень.
2. Особливості правового регулювання договору морського перевезення.
3. Сторони договору морського перевезення.
4. Спеціальні та непрямі суб'єкти договору перевезення морським та річковим транспортом.
5. Порядок укладання та форма договору морського перевезення.

Контрольні питання

1. На які випадки не поширюються правила Кодексу торговельного мореплавства?
2. Надайте визначення поняття «каботажні перевезення».
3. Поняття договору морського перевезення.
4. Чим відрізняється «перевізник» від «фактичного перевізника»?
5. Правовий статус капітана судна.
6. Надайте поняття рейсового чартеру.
7. Поняття та сутність коносаменту.

Теми для доповідей та рефератів

1. Місце морського права в системі права України.
2. Коносамент: поняття, види, функції та його правова природа.
3. Правовий режим майна, що затонуло в морі.
4. Загальна аварія: поняття, види та порядок розподілу.
5. Договір морського страхування: поняття та особливості укладення.

Завдання №1

Охарактеризуйте морські порти та паромні переправи України, заповнивши таблицю:

Морські порти	Розташування	Основні вантажі

Які види вантажу переважно транспортуються морським транспортом?
Які товари Україна експортує? Імпортує?

Завдання №2

Перелічіть судноплавні річки України. Які основні вантажі транспортуються річками? Які проблеми та перспективи розвитку водного транспорту в Україні?

Задача №1

Микола К. (14 років) та Валерій З. (16,5 років) здійснили угін річного буксиру «Стрімкий». Покатавшись та витративши дизельне паливо, вони покинули його, але були затримані поліцією.

Чи будуть притягнуті до відповідальності ці хлопці, та до якої?

Задача №2

Громадянин України Петров, перебуваючи на морському судні «Крим», яке плаває під прапором України і перебуває у відкритому морі, почув себе недобре і звернувся до капітана судна з проханням посвідчити складений ним на судні заповіт. Капітан судна «Крим» відмовив Петрову в цьому проханні, мотивуючи це тим, що заповіт повинен бути посвідчений нотаріально.

Кваліфікуйте дії сторін згідно з чинним транспортним законодавством.

Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача №3

Для здійснення автомобільно-водного сполучення та врегулювання умов роботи перевалочних пунктів між Херсонським річковим портом та автотранспортним підприємством №14262 була укладена вузлова угода. Але при висвітленні у вузловій угоді умов роботи в пунктах перевалки між керівництвом порту і АТП №14262 виникла суперечність у терміні, на який повинна укладатися вузлова угода. Так керівництво Херсонського річкового порту наполягало на терміні дії вузлової угоди у 2 роки, а керівництво АТП № 14262 – у 3 роки.

Дати кваліфіковану відповідь по цій суперечності та мотивувати своє рішення.

Задача №4

Судовласник судна «Очаків», яке плаває під українським прапором, вирішив самостійно поповнити судовий екіпаж та призначив на судно «Очаків»

електромеханіка. Через те, що капітан судна “Очаків” був у відпустці, судновласник поставив йому до відома про нове призначення тільки через 15 діб. Кваліфікуйте дії судновласника судна “Очаків”.

Тестові завдання

1. Перевезення між портами України здійснюються суднами, що плавають під державним прапором України, а також суднами, що плавають під іноземним прапором за умови одержання на це дозволу Міністерства інфраструктури України:

- а) каботажні перевезення;
- б) міжнародні перевезення;
- в) по маршрутні перевезення;
- г) перевезення прямого сполучення.

2. Перевезення між портами України й іноземними портами можуть здійснюватися як суднами, що плавають під прапором України, так і за умови взаємності суднами, що плавають під іноземним прапором:

- а) каботажні перевезення;
- б) міжнародні перевезення;
- в) по маршрутні перевезення;
- г) перевезення прямого сполучення.

3. Порядок морських перевезень в Україні регулюється Кодексом:

- а) Адміністративним кодексом України;
- б) Транспортним кодексом України;
- в) Кодексом торговельного мореплавства України;
- г) Цивільним кодексом України.

4. Скільки існує правових режимів, що регламентують перевезення вантажів, закріплені різними міжнародними договорами:

- а) 3;
- б) 4;
- в) 5;
- г) 2.

5. Згідно якої конвенції, перевізник несе відповідальність за збиток, що є результатом втрати або пошкодження вантажу, а також затримки в його доставці, якщо не доведе, що він, його службовці або агенти вжили всіх заходів, щоб уникнути обставин, що викликали втрату, пошкодження або затримку і їх наслідки:

- а) Гаазька конвенція;
- б) Брюсельська конвенція;
- в) Конвенція ООН про морське перевезення вантажів;
- г) Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються коносаментів.

6. Учасник процесу перевезення вантажів морським транспортом, функціональне призначення якого полягає у наданні транспортної послуги:

- а) відправник;
- б) фрахтувальник;
- в) перевізник;
- г) одержувач.

7. Особа, яка доручає перевізнику перевезти вантаж з порту відправлення у порт призначення і зобов'язується сплатити за перевезення встановлену плату:

- а) відправник;
- б) фрахтувальник;
- в) перевізник;
- г) одержувач.

8. Хто з перелічених суб'єктів здійснює державну реєстрацію суден в Україні:

- а) судновласник;
- б) капітан морського судна;
- в) перевізник;
- г) відправник.

9. Договір морського перевезення укладається:

- а) усно;
- б) письмово;
- в) конклюдентними діями;
- г) усі відповіді вірні.

10. Документами, що підтверджують наявність і зміст договору морського перевезення вантажу є:

- а) рейсовий чартер;
- б) коносамент;
- в) інші письмові докази;
- г) усі відповіді вірні.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. - Ст. 141.
2. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
3. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 року № 176/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 44-51. Ст. 349.
4. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
5. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері безпеки на морському та річковому транспорті і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з безпеки на транспорті: Постанова КМУ від 6 березня 2019 р. № 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF>
6. Положення про Державну службу морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2022-%D0%BF#n21>
7. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті, затверджене Постановою КМУ від 11 лютого 2015 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103-2015-%D0%BF>
8. Про затвердження Порядку реєстрації суден у Державному судновому реєстрі України та Судновій книзі України: Наказ Міністерства інфраструктури України від 11 квітня 2022 № 203. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0439-22>
9. Порядок надання центральними та місцевими органами виконавчої влади допомоги адміністрації морських портів України, власникам морських терміналів, портовим операторам у ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій і катастроф, а також у запобіганні можливим протизаконним і несанкціонованим втручанням у портову діяльність, затверджений Постановою КМУ від 24 липня 2013 р. № 670. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/670-2013-%D0%BF>
10. Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення, затверджені Постановою КМУ від 29 лютого 1996 р. № 269. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269-96-%D0%BF>.
11. Технічний регламент морського обладнання, затверджений Постановою КМУ від 30 червня 2021 р. № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2021-%D0%BF>
12. Технічний регламент прогулянкових суден і водних мотоциклів, затверджений Постановою КМУ від 23 грудня 2021 р. № 1381. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1381-2021-%D0%BF>

13. Review of maritime, 2011 Report by the UNCTAD secretariat. United Nations conference on trade and development. United Nations, New York and Geneva, 2011. 213 p.
14. Баранов Г. Л. Принципи гарантування рівнів безпеки руху водних транспортних засобів в сучасних умовах. Водний транспорт. 2013. Вип. 1. С. 7-13.
15. Войченко Т. О. Організація взаємодії залізничного і водного транспорту при змішанному перевезенні вантажів. Водний транспорт. 2013. Вип. 1. С. 58-63.
16. Затулко К. А. Поняття та види господарської діяльності у сфері внутрішнього водного транспорту. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2017. № 2. С. 117-122.
17. Карамушко А. С. Проблеми та потенційні шляхи розвитку водного транспорту України. Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2017. Вип. 2. С. 87-92.
18. Ключова Є. Актуальні проблеми регулювання діяльності внутрішнього водного транспорту. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 11. С. 9-12.
19. Ковбатьок М. В. Проблеми розвитку підприємств водного транспорту та шляхи їх вирішення в умовах кризи. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 3. С. 101-107.
20. Колодяжна Л. Г. Перспективні напрямки вдосконалення взаємодії залізничного та водного транспорту. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2013. № 9(1). С. 248-254.
21. Корнєєв Ю.В. Транспортне право України. К.: ЦУЛ, 2020. 168 с.
22. Кузнецов С.О. Морське право : підручн. / С.О. Кузнецов, Т. В. Аверочкіна. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.
23. Мельник О. В. Внутрішній водний транспорт у світовій системі перевезень. Водний транспорт. 2015. Вип. 2. С. 141-147.
24. Партола А. І. Державна політика в галузі річкового водного транспорту України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(2). С. 61-64.
25. Прокопенко В. В. Поняття та правова основа діяльності водного транспорту України: митний аспект. Lex portus. 2018. № 2. С. 169-179.
26. Стрілок І. І. Характеристика та сучасний стан підприємств водного транспорту. Водний транспорт. 2013. Вип. 1. С. 102-107.
27. Тетарчук В.І. Транспортне право України. Для підготовки до іспитів. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 304 с.
28. Транспортне право України: підручник. І.В. Булгакова, О. В. Клепікова. К.: Прецедент, 2011. 344 с.
29. Транспортне право. Хрестоматія з курсу: навч. посіб. / Одес. нац. мор. акад. ; [уклад. Б. В. Бабін]. О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2013. 331 с.

30. Транспортне право: навчальний посібник / М. В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л. О. Панькова, Н. А. Поліно, О. П. Світличний. К.: ЦП Компрінт, 2015. 368 с.

ДОДАТКИ

Додаток А – Орієнтовний перелік питань на екзамен

1. Поняття і предмет транспортного права.
2. Принципи та методи транспортного права.
3. Функції транспортного права.
4. Система та зміст транспортного права.
5. Джерела транспортного права.
6. Місце транспортного права в системі права України.
7. Поняття, ознаки та види транспортних правовідносин.
8. Підстави виникнення, зміни та припинення транспортних правовідносин.
9. Склад транспортних правовідносин.
10. Загальна характеристика Закону України «Про транспорт».
11. Джерела транспортного права, їх види.
12. Поняття та структура транспортної системи України.
13. Мета, завдання, методи та суб'єкти державного управління транспортом України.
14. Транспортна політика України.
15. Завдання та функції Кабінету Міністрів України в управлінні транспортною системою.
16. Завдання та функції Міністерства інфраструктури України.
17. Структура Міністерства інфраструктури в Україні.
18. Управління автомобільним транспортом як суб'єкт транспортного права.
19. Управління залізничним транспортом як суб'єкт транспортного права.
20. Управління повітряним транспортом як суб'єкт транспортного права.
21. Управління морським та річковим транспортом як суб'єкт транспортного права.
22. Управління трубопровідним транспортом як суб'єкт транспортного права.
23. Участь органів місцевого самоврядування в управлінні транспортом.
24. Поняття, мета, органи та загальний порядок ліцензування підприємств транспорту.
25. Технічне та інші види регулювання транспортної діяльності (оцінка відповідності транспортних засобів).
26. Джерела автомобільного права України: загальна характеристика.
27. Види автомобільних транспортних засобів.
28. Права та обов'язки водіїв автомобільного транспорту при перевезенні вантажів.
29. Договір перевезення вантажів автомобільним транспортом: поняття, предмет, порядок укладення, істотні умови, форма договору.

30. Зміст договору перевезення вантажів автомобільним транспортом.
31. Відповідальність сторін за договором перевезення вантажів автомобільним транспортом.
32. Договір транспортного експедирування: поняття, предмет, істотні умови, сторони, форма укладення.
33. Правове регулювання перевезення пасажирів автомобільним транспортом: загальна характеристика.
34. Порядок визначення пасажирського перевізника на автобусному маршруті загального користування.
35. Договір перевезення пасажирів автомобільним транспортом: поняття, предмет, істотні умови, сторони, форма укладення.
36. Зміст договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом.
37. Перевезення багажу автомобільним транспортом.
38. Договір перевезення пошти автомобільним транспортом: поняття, сторони, зміст та відповідальність сторін.
39. Поняття та види мореплавства.
40. Поняття та види правовідносин, що виникають у сфері торговельного мореплавства.
41. Місце морського права в системі права України.
42. Форми державного регулювання торговельного мореплавства (планування, управління, контроль, нормативне регулювання).
43. Правові засади морського агентування.
44. Правовий режим майна, що затонуло в морі.
45. Правове регулювання перевезення вантажів морським транспортом.
46. Поняття та види договорів морського перевезення вантажів.
47. Правовий статус учасників процесу морського перевезення вантажу.
48. Коносамент: поняття, види, функції та його правова природа.
49. Стадії процесу морського перевезення вантажів (прийом вантажу до перевезення, переміщення вантажу, видача вантажу): загальна характеристика.
50. Правове регулювання договору морського перевезення пасажирів.
51. Відповідальність за договором морського перевезення пасажирів.
52. Договір морського круїзу.
53. Договір фрахтування суден: поняття, ознаки, види, зміст.
54. Загальна характеристика договору лізингу судна.
55. Поняття та види договорів морського буксирування.
56. Договір морського страхування: поняття та особливості укладення.
57. Претензії і позови у морському праві.
58. Поняття та структура залізничного транспорту.
59. Джерела залізничного права: загальна характеристика.
60. Повноваження Укрзалізниці як суб'єкта управління на залізничному транспорті.
61. Організація перевезень вантажів залізничним транспортом.
62. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання плану перевезень залізничним транспортом.
63. Договір перевезення вантажів залізничним транспортом.

64. Підстави (обставини), що звільняють залізницю від відповідальності за незбереження вантажу
65. Перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні за участю залізниць та інших видів транспорту.
66. Специфіка порядку укладання договору перевезення пасажирів залізничним транспортом.
67. Перевезення багажу та вантажобагажу залізничним транспортом.
68. Перевезення пошти залізничним транспортом.
69. Порядок використання повітряного простору України.
70. Державне регулювання діяльності авіації.
71. Договір повітряного перевезення пасажирів: поняття, порядок оформлення, зміст.
72. Види перевезень повітряним транспортом.
73. Принципи визначення відповідальності перевізника за договором перевезення пасажирів повітряним транспортом.
74. Договір повітряного перевезення вантажів: поняття, істотні умови, форма.
75. Види перевезень вантажів повітряним транспортом.
76. Відповідальність сторін за договором повітряного перевезення вантажів.
77. Використання повітряних суден для виконання чартерних рейсів. Види чартерних рейсів.
78. Поняття та види авіаційного страхування. Договір авіаційного страхування: загальна характеристика.
79. Загальні положення про юридичну відповідальність за порушення транспортних правил.
80. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність за транспортні правопорушення.
81. Цивільно-правова відповідальність за транспортні правопорушення.
82. Адміністративно-правова відповідальність за транспортні правопорушення.
83. Кримінально-правова відповідальність за транспортні правопорушення.
84. Претензійний порядок вирішення транспортних спорів.